

VIKIPĒDIJA
Brīvā enciklopēdija

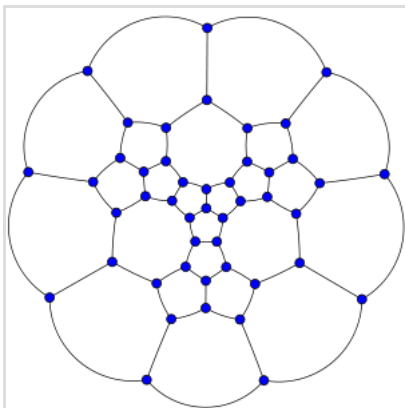
Emanuels Grinbergs

Vikipēdijas lapa

Emanuels Grinbergs (pats sākotnēji parakstījies kā *Emanuels Grünbergs*^[1]), pilnā vārdā **Emanuels Donats Frīdrihs Jānis Grinbergs**^[2] (dzimis 1911. gada 25. janvārī, miris 1982. gada 25. aprīlī)^[3] bija latviešu matemātiķis, grafu teorijas skolas izveidotājs Latvijā.^[3]

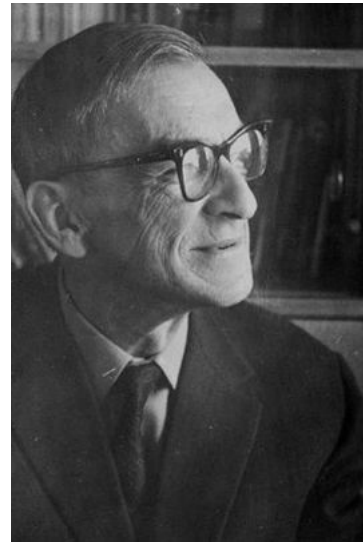
Veica teorētiskus pētījumus ģeometrijas, kombinatorikas, elektrisko shēmu aprēķinu, telefonijas nozarēs. Viņa vārdā ir nosaukta Grinberga teorēma par Hamiltona cikla eksistences nepieciešamo nosacījumu planāram grafam.^[3]

Dzīvesgājums

E. Grinberga aprakstītais
nehamiltona planārais grafs

Emanuels Grīnbergs

Personīgā informācija

Dzimis 1911. gada 25. janvārī
 Pēterburga, Krievijas impērija

Miris 1982. gada 25. aprīlī (71 gads)
 Rīga, Latvijas PSR, PSRS
(tagad Latvija)

Tautība latvietis

Vecāki Jānis Grīnbergs, Mērija Grosvalde

Brāļi Nikolajs

Māsas Mērija Grīnberga

Zinātniskā darbība

Zinātne matemātika

Darba vietas Latvijas Universitāte

Alma mater Latvijas Universitāte

Sasniegumi, atklājumi Grinberga teorēma

Dzimis 1911. gadā Pēterburgā Jēzus luterāņu draudzes mācītāja un Krievijas latviešu luterāņu draudžu bīskapa Jāņa Grīnberga un viņa sievas Mērijas, dzimušas Grosvaldes, RLB priekšnieka Frīdriha Grosvalda meitas, ģimenē. Pēc Brīvības cīņu beigām kopā ar māti (tēvs mira 1923. gadā) un vecāko māsu Mēriju Grīnbergu (1909—1975)^[4] pārcēlās uz dzīvi Latvijā. Mācījās Rīgā un 1927. gadā papildinājās Lilles pilsētas licejā. Studēja matematiku Latvijas Universitātes Matemātikas un dabaszinātņu fakultātē (1930—1934).^[3] Pēc tam divus gadus ar Morberga stipendiju papildināja zināšanas Augstākajā normālskolā (*École Normale Supérieure*) Parīzē, publicēja savu pirmo rakstu "Par divu speciālu klašu ovālu noteikšanu" (vācu: *Über die Bestimmung von zwei speziellen Klassen von Eilini*). 1937. gadā uzsāka darbu Latvijas Universitātē

kā privātdocents, lasīja ģeometrijas lekcijas.

Otrā pasaules kara laikā viņš Rīgas Universitātē 1943. gadā aizstāvēja disertāciju "Par oskulāciju, superoskulāciju un raksturīgiem punktiem". 1944. gadā viņu iesauca Latviešu leģionā, no 1945. līdz 1946. gadam bija ieslodzīts Kutaisi filtrācijas nometnē Gruzijā.^[3] Pēc atbrīvošanas 1947. gadā viņa zinātnisko grādu neatzina, tādēļ viņš strādāja Rīgas rūpnīcā "Radiotehnika", attīstot teoriju par lineāro elektrisko ķēžu analīzi. Pēc Staļina nāves viņam 1954. gadā atļāva atsākt strādāt LVU, kur viņš 1956. gadā aizstāvēja otru disertāciju "Par vienkāršo lineāru shēmu analīzes un sintēzes problēmām" (krievu: *Гринберг Э. Я. О проблемах анализа и синтеза простых линейных схем*) un dabūja darbu Latvijas Zinātņu akadēmijas Fizikas institūtā.

1960. gadā viņš sāka darbu jaundibinātajā LVU Skaitļošanas centrā (LVU SC)^[3] pie slepena kuģubūves projekta, tāpēc šie viņa darbi palika npublicēti.^[5] 1962. gadā notika pirmā Rīgas grafu teorijas semināra nodarbība, E. Grinberga vadībā matemātikas students, vēlākais disidents Iļja Ripss pētīja grafa novietošanu uz tora.^[6] 1968. gadā E. Grinbergs pierādīja teorēmu par planāra grafa Hamiltona cikla eksistenci, kas bija saistīta ar tā saucamo četrus krāsus problēmu ģeogrāfisko karšu drukāšanā.^[7]

1969. gadā E. Grinbergs sāka vadīt LVU SC Tuvināto metožu nodaļu. Sadarbībā ar LZA Eksperimentālās medicīnas institūta speciālistiem izveidoja oriģinālu datubāzi tuberkulozes slimnieku ārstēšanas apsekošanai pēc plaušu operācijas. Viņa grafu teorijas pētījumu rezultātus praksē lietoja VEF telefona centrāļu izgatavošanai. 1972. gadā Rīgā notika PSRS grafu teorijas ziemas skola. Noslēdza zinātnisko Sadraudzības līgumu ar Prāgas Kārļa Universitāti par kopīgiem pētījumiem grafu teorijas laukā. Rīgas ģenerālā plāna sabiedriskā transporta attīstības noskaidrošanai viņa grupa veica grafu teorijas analīzi par jaunu sabiedriskā transporta maršrutu izveidi un organizēšanu.

Miris 1982. gada 25. aprīlī Rīgā.

Darbi

Ir vairāk nekā 50 publicētu zinātnisku darbu autors.^[3] Rokrakstos saglabājušies arī viņa lasīto lekciju konspekti, pārdomas par matemātikas tālāko attīstību, speciālistu apmācību un dažādiem matemātikas jautājumiem.

- Über die Bestimmung von zwei speziellen Klassen von Eilinien. *Math. Ztschr.* 1936, Bd 42, S. 51—57 (par divu speciālu klašu ovālu noteikšanu, vāciski).
- Par dažām transformācijām elementārajā ģeometrijā. Latvijas matemātikas kongresa rakstu krājums. Rīga, 1936, 21.—36. lpp.
- Par n-dimensiju Eiklīda telpas līknēm. Latvijas Universitātes Raksti, 1937.
- Par poliedru tilpumu. Latvijas Universitātes matemātikas studentu biedrības Raksti, 1940, 1. laid., 7.—9. lpp.
- Par oskulāciju, superskulāciju un raksturīgiem punktiem. Disertācija zinātņu doktora grāda iegūšanai. Latvijas Universitāte, Rīga, 1943.
- Dzimstības, mirstības un dabiskā pieauguma raksturošana. Žurnāls "Latvijas ekonomists", 1943, Nr. 13/14.
- Par populācijas skaitlisko attīstību pie nemainīgas dzimstības un mirstības. Žurnāls "Latvijas ekonomists", 1943, Nr. 23/24.

- Методы расчета пассивных электрических цепей. № 23/24. Рига; 1956, с. 3—19. (pasīvo elektrisko ķēžu aprēķināšanas metodes, krieviski)
- Об анализе и синтезе простых многоконтурных фильтров. *Изв. АН ЛатвССР*, 1957, № 1, с. 149—159. (par vienkāršo daudzkontūru filtru analīzi un sintēzi)
- Формулы для анализа и синтеза простых многоконтурных фильтров. В кн.: *Сб. тр. НТОРиЭ им. Ф. С. Попова*. М., 1958, с. 50—57. (Formulas daudzkontūru filtru analīzei un sintēzei)
- Об одной геометрической вариационной задаче. *Учен. зап. ЛГУ им. П. Стучки*, 1958, т. 20, вып. 3, с. 153—164. (Par kādu ģeometrisku variāciju problēmu)
- О проблемах анализа и синтеза простых линейных схем. *Автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. физ.-мат. наук*. Л., 1959, с. 9. (kandidāta disertācija: Pār vienkāršo lineāru shēmu analīzes un sintēzes problēmām)
- Об одном приеме в синтезе цепей по заданному импедансу. *Изв. АН Латв. ССР*, 1960, № 10, с. 79—86. Соавт. Л. З. Кацнельсон (Metode ķēžu sintēzei pēc dotās impedances, kopā ar Ļ. Kacnelsonu)
- К определению свойств некоторых потенциальных полей. *Прикл. Магнитодинамика*, 1961, № 12, с. 147—154 (Dažu potenciālu lauku īpašību noteikšana)
- О некоторых свойствах потеряннного потока телефонного сообщения. *Учен. зап. ЛГУ им. П. Стучки*, 1963, т. 47, с. 253—260. Соавт. М. А. Шнепс (Par dažām zaudēto plūsmu īpašībām telefonu sarunās, kopā ar M. Šnepu)
- Аналитическое согласование обводов корпуса судна. *Тр. ЦНИИТС*, 1964, вып. 52, с. 3—40. Соавт.: А. А. Ванаг, Л. З. Кацнельсон, Г. А. Антонов, Э. А. Шелковникова (Kuģu korpusa šķēluma līniju analītiska gludināšana, kopā ar A. Vanagu u.c.)
- О раскраске вершин неориентированных графов. *Автоматика и вычислит. техника*, 1964, вып. 7, с. 143—153. Соавт. И. Г. Илзиня (Neorientētu grafu virsotņu krāsošana, kopā ar I. Ilziņu)
- Некоторые свойства графов, содержащих контуры. *Латв. мат. ежегодник*, 1966, вып. 2, с. 65—70. Соавт. Я. Я. Дамбит (Īpašības grafiem, kas satur kontūrus, kopā ar J. Dambīti)
- О плоских однородных графах степени три без Гамильтоновых циклов. *Латв. мат. ежегодник*, 1968, вып. 4, с. 51—58 (Par plakaniem kubiskiem grafiem bez Hamiltona cikliem)
- О расчете температурного поля в трехслойном пласте при нагнетании в него горячей жидкости. В кн.: *Теория и практика добычи нефти*. М., Недра, 1968, с. 271—280, 11 соавт. (Temperatūras lauka noteikšana, iesūkņējot karstu šķidrumu trīsslāņainā vidē)
- Алгебраическое построение изоекстремальных дробей Чебышева, пригодных для оптимального синтеза электрических цепей. *Латв. мат. ежегодник*, 1970, вып. 8, с. 43—66. Соавт. Л. З. Кацнельсон (Čebiševa izoekstremālo daļu algebriska konstrukcija, kas noderīga optimālai elektrisku ķēžu sintēzei, kopā ar Ļ. Kacnelsonu)
- Алгоритмический язык для анализа электронных логических схем. *Латв. мат. ежегодник*, 1972, вып. 11, с. 25—43. Соавт.: А. А. Ванаг, А. Н. Заворин, Л. З. Кацнельсон, В. Н. Лозовой (Elektronisko loģisko shēmu analīzes algoritmiskā valoda, kopā ar A. Vanagu u.c.)
- Система анализа электронных схем и линий связи. *Латв. мат. ежегодник*, 1974, вып. 14, с. 22—35, 10 соавт. (Elektronisku shēmu un sakaru līniju analīzes sistēma, ar 10 līdzautoriem)
- Изоекстремальные дроби Чебышева для оптимального синтеза электрических цепей. В кн.: *Избирательные системы с обратной связью*. Таганрог, 1974, с. 215-216. Соавт.: Л. З. Кацнельсон, М. М. Неизвестный (Čebiševa izoekstremālo daļu izmantošana elektrisku ķēžu optimālai sintēzei, kopā ar Ļ. Kacnelsonu un M. Neizvestniju)

- О построении полных систем троек Штейнера. *Вопр. кибернетики*, 1975, вып. 16, с. 21—29. Соавт. Б. А. Икауниеце (Pilnu Šteinera trijnieku sistēmu konstrukcija, kopā ar B. Ikaunieci)
- Моделирование интегральных схем на ЭВМ. *Латв. мат. ежегодник*, 1977, вып. 21, с. 136—151. Соавт.: Л. З.Кацнельсон, А. А. Ванаг, И. Э. Озолинь, Е. С. Кельман (Integrālo shēmu modelēšana ar datoriem, kopā ar Ļ. Kacnelsonu u.c.)
- Примеры не-адамовых мультиграфов. *Латв. матем. ежегодник*. Рига, Зинатне, вып. 31, 1987, с. 128—138 (Adama hipotēzes pretpiemēri)
- О числе разбивающих покрытий полного графа. *Acta Universitatis Latviensis*. Rīga: Latvijas Universitātes Raksti, Matemātika, 605. sēj., 1997, lpp. 56—68. (Pilna grafa sadalošo pārklājumu skaits).

Literatūra

- E. Riekstiņš, J. Dambītis. Rīgas matemātiskās skolas pārstāvis Dr. math. E. Grinbergs. *LZA Vēstis* 1993, № 6 — 78—80 lpp.
- J. Dambītis. Dr. math. Emanuela Grinberga matemātiskais mantojums. *LU Raksti. Zinātņu vēsture un muzejniecība* 2004, № 661 — 47—50 lpp.
- J. Dambitis, J. Reinfelds. On the life and works of Emanuels Grinbergs. *Proceedings of the first Estonian conference on graphs and applications*. Tartu University, 1993, p. 34—44.

Apbalvojumi

- Latvijas PSR Valsts prēmija (1980)^[3]

Atsauces

1. Foto ar parakstu studiju laikā (http://foto.lu.lv/arhiivs/2012/j_okt/31/slides/IMG_8891.html)
2. «Izstāde „Latvijas Universitātes Fizikas un matemātikas fakultātes ievērojamie matemātiķi - Emanuels Grinbergs, Jānis Tomsons un Andris Liepiņš”» (<https://web.archive.org/web/20160305021431/http://www.biblioteka.lu.lv/zinas/t/9184/>). Biblioteka.lu.lv. Arhivēts no oriģināla (<http://www.biblioteka.lu.lv/zinas/t/9184/>), laiks: 2016. gada 5. martā. Skatīts: 2014. gada 30. septembrī.
3. *Latvijas enciklopēdija*. 2. sējums. Rīga : Valērija Belokoņa izdevniecība. 2003. 655. lpp. ISBN 9984-9482-2-6.
4. Mērijas bagātības (<http://www.diena.lv/sabiedriba/merijas-bagatibas-626685>) Tekla Šaitere, *Diena*, 2008. gada 14. septembrī
5. Emanuels Grinbergs (<http://www-history.mcs.st-andrews.ac.uk/Biographies/Grinbergs.html>) J. J. O'Connor and E. F. Robertson. School of Mathematics and Statistics, University of St Andrews, Scotland
6. И. Рипс. Обобщение теорем Л. А. Калужнина и Ф. Холла на некоторые классы луп. *Латв. матем. ежегодник*, вып. 2, Рига, Зинатне, 1966, с. 282—293. (Holla teorēmas vispārinājums speciālām lupu klasēm)
7. О плоских однородных графах степени три без Гамильтоновых циклов. *Латв. мат. ежегодник* 1968, вып. 4, с. 51—58.

Ārējās saites

- Grinberga ieguldījums lietišķās matemātikas attīstībā Latvijā (<http://www.gradetools.com/H/Dambitis/grinbergs2.pdf>)
- Atceroties izcilo latviešu matemātiķi Dr.math. E.Grinbergu (25.01.1911.-25.04.1982.) (<http://www.gradetools.com/H/Dambitis/grinbergs.pdf>)
- Biogrāfija (<http://www-history.mcs.st-and.ac.uk/Biographies/Grinbergs.html>) **(angliski)**

Šī ar Latviju saistītā cilvēka biogrāfija ir nepilnīga. Jūs varat dot savu ieguldījumu Vikipēdijā, papildinot to (https://lv.wikipedia.org/w/index.php?title=Emanuels_Grinbergs&action=edit).

Šī zinātnieka biogrāfija ir nepilnīga. Jūs varat dot savu ieguldījumu Vikipēdijā, papildinot to (https://lv.wikipedia.org/w/index.php?title=Emanuels_Grinbergs&action=edit).

Saturs iegūts no "https://lv.wikipedia.org/w/index.php?title=Emanuels_Grinbergs&oldid=3896951"

▪